

**АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР МЕДИЧНОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ МОЗ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ФТИЗІАТРІЇ І
ПУЛЬМОНОЛОГІЇ імені Ф.Г. ЯНОВСЬКОГО АМН УКРАЇНИ”**

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ
ПРО РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ
ОРГАНІВ ДИХАННЯ І МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ
ХВОРИМ НА ХВОРОБИ ПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ТА
АЛЕРГОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ
В УКРАЇНІ ЗА 2007 – 2008 РР.**

м. Київ – 2009 р.

Хвороби органів дихання залишаються найбільш розповсюдженими в Україні. Рівень захворюваності хворобами органів дихання у 2008 році у порівнянні з 2007 роком незначно зменшився на 1,9 % (2007 р. – 17701,9 на 100 тис. дорослого населення (18 - 100 років); 2008 рік – 17379,5). Також незначно зменшилась у порівнянні з 2007 роком і хворобливість хворобами органів дихання, що становить у 2008 році 23758,7 на 100 тис. дорослого населення (в 2007 р. – 24096,5) або на 1,4 %.

Найбільша захворюваність хворобами органів дихання, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні (17379,5 на 100 тис. дорослого населення 18 – 100 років), відмічалась у: Львівській області – 29517,0 на 100 тис. дорослого населення; м. Києві – 27985,4; Вінницькій області – 24434,7; Дніпропетровській області – 21509,8; Чернівецькій області – 21296,8; Черкаській області – 20780 та Івано-Франківській області – 20170,5.

У структурі захворюваності хвороб органів дихання провідне місце займають пневмонії, їх кількість зменшилась у порівнянні з 2007 роком на 4,0 % (2007 р. – 410,6 на 100 тис. дорослого населення; 2008 р. – 394,0).

Найбільша захворюваність пневмонією в 2008 році спостерігалась у: Київській області – 616,2 на 100 тис. дорослого населення; Полтавській області – 523,3 та Житомирській області – 500,5. В цих областях показник захворюваності пневмонією перевищував 500,0 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність хронічним бронхітом у 2008 році залишилась на рівні показника 2007 року і складала 255,3 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 257,2).

У 2008 році перевищувала середньостатистичний рівень в 1,8 – 1,4 рази в Україні захворюваність хронічним бронхітом у таких областях: Херсонській – 462,4 на 100 тис. дорослого населення; Харківській – 451,7 та Одеській – 350,3.

Найменшою захворюваність хронічним бронхітом в 2008 році була у: м. Севастополі – 65,4 на 100 тис. дорослого населення та Запорізькій області – 71,5.

Захворюваність бронхіальною астмою у 2008 році складала 23,9 на 100 тис. дорослого населення; у 2007 році цей показник становив 24,7 на 100 тис. дорослого населення, тобто за 1 рік захворюваність бронхіальною астмою зменшилась на 3,2 %.

Найбільша захворюваність бронхіальною астмою, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні відмічалась у: Харківській області – 47,5 на 100 тис. дорослого населення; м. Києві – 37,0; Рівненській області – 34,3; Дніпропетровській області – 31,8; Вінницькій області – 30,9 та Запорізькій області –

30,4. В цих областях показник захворюваності бронхіальною астмою перевищував 30,0 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність алергічним ринітом в 2008 році у порівнянні з 2007 роком незначно збільшилась (на 2,2 %) і становить 115,5 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 113,0).

Найбільший показник захворюваності алергічним ринітом (в 2,4 – 1,6 рази) у 2008 році спостерігається у: Дніпропетровській області – 281,5 на 100 тис. дорослого населення; Харківській області – 224,6; Херсонській області – 188,0.

Найменший рівень захворюваності алергічним ринітом у 2008 році спостерігається у м. Севастополі – 21,7 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність atopічним дерматитом у порівняння з 2007 роком зменшилась на 4,7 % і становить у 2008 році 30,5 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 32,0).

Найбільший показник захворюваності на atopічний дерматит у 2008 році спостерігається у: Кіровоградській області – 104,1 на 100 тис. дорослого населення та Дніпропетровській області – 73,9. Це в 3,4 та 2,4 рази відповідно більше у порівнянні із середньукраїнським.

Найменший показник захворюваності на atopічний дерматит зареєстровано у: Чернівецькій області – 0,8 на 100 тис. дорослого населення; Сумська область – 8,9 та АР Крим – 9,3.

Захворюваність контактним дерматитом у порівняння з 2007 роком зменшилась на 3,4 % і становить 584,0 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 604,5).

Найбільший показник (більше 700,0 на 100 тис. дорослого населення) захворюваності на контактний дерматит у 2008 році спостерігається у: м. Севастополі – 963,5 на 100 тис. дорослого населення; Чернівецькій області – 812,3; Черкаській області – 809,6; Волинській області – 764,3; Харківській області – 758,0 та Хмельницькій області – 748,0.

Найменший показник захворюваності на контактний дерматит зареєстровано у м. Києві – 283,3 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність хвороб органів дихання у порівнянні з 2007 роком зменшилась на 1,4 % і становить 23758,7 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 24096,5).

Перевищували середньоукраїнський рівень поширеності хвороб органів дихання в 1,5 – 1,2 рази у таких областях: м. Києві – 37461,1 на 100 тис. дорослого

населення; Львівській області – 34469,2; Вінницькій області – 32643,0 та Дніпропетровській області – 29962,4.

В структурі поширеності хвороб органів дихання першість належить хронічному бронхіту, яка у 2008 році зберігається на рівні 2007 року і становить відповідно 3673,4 на 100 тис. дорослого населення у 2008 році і 3665,6 – у 2007 році.

Найбільший показник поширеності хронічним бронхітом був зареєстрований у областях: Херсонській – 7113,6 на 100 тис. дорослого населення (майже у 2 рази перевищує середньоукраїнський показник); Вінницькій – 5147,2 та м. Києві – 7965,6.

Найменший показник поширеності хронічним бронхітом зареєстровано у Запорізькій області – 1400,6 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність бронхіальної астми за рік (2008 р. у порівнянні з 2007 р.) залишається на тому ж рівні (відповідно 496,3 на 100 тис. дорослого населення у 2008 році і 493,6 – у 2007 році).

Найбільший показник поширеності бронхіальної астми у 2008 році спостерігався у: Вінницькій області – 695,2 на 100 тис. дорослого населення; м. Києві – 632,2 та м. Севастополі – 600,2.

Поширеність пневмоній за рік зменшилась на 4,0 %, відповідно з 410,6 на 100 тис. дорослого населення у 2007 році до 394,0 – у 2008 році).

Найбільший показник поширеності пневмоній у 2007 році спостерігався у: Київській області – 616,2 на 100 тис. дорослого населення; Полтавській області – 523,3; Житомирській області – 500,5 та Тернопільській області – 493,0.

Найменший показник поширеності пневмоній зареєстровано у АР Крим – 180,1 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність алергічним ринітом залишилась на рівні 2007 року і становить 288,7 на 100 тис. дорослого населення у 2008 році (2007 р. – 285,2).

Найбільші показники поширеності алергічним ринітом реєструвались у: Дніпропетровській області – 776,8 на 100 тис. дорослого населення, що у 2,7 рази перевищує середньоукраїнський показник; Харківській області – 462,0; м. Києві – 416,8 та Вінницькій області – 382,1.

Також показник поширеності atopічним дерматитом теж залишається на рівні 2007 року. У 2008 р. – 67,1 на 100 тис. дорослого населення, а 2007 р. – 68,0. Найбільші показники у 2008 році реєструвались у: Кіровоградській області – 231,0 та Рівненській області – 123,9.

Найменший показник поширеності atopічним дерматитом зареєстровано у Чернівецькій області – 1,7 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність контактним дерматитом у 2008 р. у порівнянні з 2007 р. зменшилась на 3,8 % і становить у 2008 році 649,5 на 100 тис. дорослого населення (2007 р. – 675,4). Найбільші показники у 2008 році реєструвались у: м. Севастополь – 969,5 на 100 тис. дорослого населення та Чернівецькій області – 902,8; де показник поширеності контактним дерматитом перевищував 900,0 на 100 тис. дорослого населення.

Смертність від хвороб органів дихання за останні 7 років знизилась на 23,6 %, а за рік зменшилась на 6,7 %. (з 54,0 на 100 тис. населення у 2007 році до 50,4 – у 2008 році).

Значно перевищує середньостатистичний рівень смертності (вище 70,0 на 100 тис. населення) в Україні за 2008 рік у таких областях: Черкаській – 99,9; Волинській – 91,7; Тернопільській – 77,9; Луганській – 74,5; Сумській – 74,4 та Чернігівській – 70,2.

Відмічається відмінності у питомій вазі показника смертності від хвороб органів дихання у сільських та міських мешканців, оскільки смертність сільського населення від хвороб органів дихання набагато вища, ніж міського – в 2 рази (Таблиця1).

Таблиця 1. Показники смертності від хвороб органів дихання по Україні в розрізі міста та сільській місцевості.

Роки	Смертність від ХОД в містах (на 100 тис. населення)	Смертність від ХОД в сільській місцевості (на 100 тис. населення)
1990	44,9	127,4
1996	58,6	143,6
1998	47,6	123,5
2000	54,6	122,4
2001	48,6	109,7
2002	47,7	102,9
2003	46,0	98,6
2004	43,6	92,3
2005	43,1	93,2
2006	38,8	82,5
2007	40,8	81,8
2008	37,8	76,9

При аналізі даного показника за деякими нозологічними формами з'ясувалось, що відмічається тенденція зменшення показника смертності від пневмонії та хронічного бронхіту (Таблиця 2).

Таблиця 2. Смертність по Україні по формам ХОД в розрізі міста та сільській місцевості.

Роки	Смертність при деяких формах ХОД (на 100 тис. населення)					
	в містах			в сільській місцевості		
	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів
1	2	3	4	5	6	7
1990	6,0	2,8	28,0	7,2	3,4	94,2
1996	12,9	2,7	34,1	8,8	3,2	116,7
1997	11,7	2,5	32,7	9,5	2,9	111,3
1998	10,4	2,3	28,9	6,9	2,5	101,8
1999	11,9	2,0	29,8	7,3	2,4	103,4
2000	16,3	1,7	30,0	9,9	2,0	101,3
2001	14,6	1,4	26,2	8,9	1,9	90,1
2002	15,1	1,3	24,3	8,7	1,4	83,0
2003	14,8	1,1	23,4	8,7	1,3	77,4
2004	14,5	0,9	21,6	9,4	1,2	71,8
2005	14,8	0,9	21,2	10,6	1,0	74,0
2006	12,9	0,9	19,5	9,2	1,0	65,9
2007	15,3	0,7	19,1	11,5	0,9	63,2
2008	14,9	0,7	17,0	11,8	0,6	59,1

Слід відзначити, що за останні 7 років (2002 р. – 2008 р.) показник смертності коливається в межах 11,7 – 14,1 на 100 тис. населення. У 2008 році показник знаходиться на рівні 2007 роком і становить 14,0.

Рівень смертності від бронхіальної астми та астматичних станів за останні 7 років в Україні зменшився в 2 рази (з 1,3 до 0,7 на 100 тис. нас.), хронічних хвороб нижніх дихальних шляхів – на 30,2 % (з 43,7 до 30,5 на 100 тис. нас.).

Високі показники смертності від хронічних неспецифічних захворювань органів дихання в областях переважно із сільським населенням пояснюється головним чином нижчим рівнем надання медичної допомоги.

Показники лікарняної летальності при пневмонії за 7 роки в періоді з 2002 року до 2008 року зросла на 29,5 % (з 1,12 до 1,45 %).

Показники лікарняної летальності при бронхіальній астмі за останні 7 років (2002 – 2008 рр.) зменшився на 18,2 % (з 0,11 до 0,09 %), від емфіземи та інших обструктивних хвороб легень – на 6,4 % (з 1,10 до 1,03 %).

Лікарняна летальність хворих на алергічних ліжках (для дорослих) за останні 6 років коливається в межах 0,02 – 0,05. А у 2008 році у порівнянні з 2007 роком показник зменшився в 2 рази (від 0,04 у 2007 році до 0,02 у 2008 році).

Спостерігається зменшення тривалості перебування хворого на ліжку при хворобах органів дихання. Так, середня тривалість лікування хворого в стаціонарі при пневмоніях за останні 6 років (2003 – 2008 рр.) зменшилась на 3,4 % (з 15,78 днів до 14,27 днів відповідно), при бронхіальній астмі – на 9,8 % (з 13,94 до 12,58 днів відповідно), при емфіземі та інших обструктивних хворобах легень – на 9,0 % (з 13,94 днів до 12,69 днів).

Середня тривалість перебування хворого на торакальному ліжку за 6 років (2003 – 2008 рр.) зменшилась на 11,4 % (з 17,35 днів до 15,37 днів відповідно). Середня тривалість лікування хворого в стаціонарі на алергологічному ліжку (для дорослих) за останні 6 років (2003 – 2008 рр.) зменшилась на 10,8 % (з 13,70 днів до 12,22 днів відповідно).

Матеріально-технічна база і кадровий потенціал пульмонологічної служби залишаються однією із найскладніших проблем сьогодення.

Кількість пульмонологічних кабінетів за 7 років збільшилась на 31 одиницю (в 2002 р. – 308; у 2008 р. - 339), кількість алергологічних кабінетів з 2002 до 2008 року коливається в межах 180 – 192. У 2008 році відмічається зменшення кількості алергологічних кабінетів на 2 у порівнянні з 2007 роком і становить 186.

Показник забезпеченості лікарями-пульмонологами протягом 7 років (2002 – 2008 рр.) коливається в межах 0,14 – 0,19 на 10 тис. населення. У 2008 році цей показник становить 0,14 на 10 тис. населення, а лікарями-алергологами протягом 4 років (2004 – 2008 рр.) залишається стабільною і становить 0,07.

За останні 7 років (2002 – 2008 рр.) кількість пульмонологічних ліжок для дітей і дорослих зменшилась на 367 одиниці, або на 7,1 % (з 5191 до 4824). Забезпеченість населення пульмонологічними ліжками становить 1,05 на 10 тис. населення у 2008 р., а в 2002 р. – 1,09.

Кількість ліжок торакальної хірургії (для дітей і дорослих) у 2008 році у порівнянні з 2002 роком зменшилась на 25 ліжок або на 1,9 %. Забезпеченість населення торакальними ліжками у 2008 році становить 0,28 на 10 тис. населення.

Кількість алергологічних ліжок (для дорослих) зменшилась на 25 ліжок (з 1155 у 2002 р. до 1130 ліжок у 2008 році). Для дітей протягом останніх 7-ти років кількість алергологічних ліжок зменшилась на 6 ліжок (2002 р. – 742 ліжок, 2008 р. – 736).

Кількість закладів, які мають пульмонологічні кабінети за 7 років збільшилась

на 31 заклади або на 10,1 % (2002 р. – 308 закладів, 2008 р. - 339).

Таким чином, проведений статистичний аналіз показників захворюваності і хворобливості хвороб органів дихання за 2008 рік у порівнянні з 2007 роком показав зниження цих показників за рахунок зниження захворюваності та хворобливості пневмоніями, бронхіальною астмою, хронічним бронхітом, atopічним дерматитом і контактний дерматит. Знизився показник смертності від хвороб органів дихання за рахунок зниження смертності від усіх нозологій.

Ефективність лікування хвороб органів дихання залежить від адекватного і своєчасно виявлення та розпочатого лікування, яке базується на даних клінічної і рентгенологічної картини та даних лабораторних досліджень.

Табличні дані у форматі MS EXCEL дивіться за посиланням:

<http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/pulmukr2008.xls>